

การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง Classroom Management for Citizenship Competency

อิทธิเดช น้อยไม้¹
ณัฐวรรณ เฉลิมสุข²

Itthidech Noimai¹
Nattawan Chalermasuk²

Received: February 23,2022 Revised: February 23,2022 Accepted: May 20,2022

บทคัดย่อ

การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมถึงมีจิตสำนึกในความเป็นพลเมือง การศึกษาจึงต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม เพื่อถ่ายทอดลงสู่ผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมในรูปแบบของการจัดการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ บรรลุวัตถุประสงค์ตามหลักสูตรได้นั้น นอกจากขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแล้ว ยังต้องอาศัยความสามารถในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนด้วย ชั้นเรียนจัดเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมพลเมืองของสังคมให้เป็นผู้ที่มีสมรรถนะของความเป็นพลเมืองในอนาคต ดังนั้นในการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง จึงเป็นภารกิจสำคัญที่ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด และแนวทางในการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองที่ถูกต้องเหมาะสม เพื่อจะช่วยกันสร้างผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพมีศักยภาพสามารถสร้างสรรค์คุณประโยชน์ให้แก่ประเทศชาติและสังคมโลกได้เป็นอย่างดีสืบไป

คำสำคัญ : การบริหารจัดการชั้นเรียน, สมรรถนะ, ความเป็นพลเมือง

Abstract

Education is the process of development of the learners and it enables them to be complete human beings in all its manifestations- physical, mental, emotional, social and intellectual, including having a consciousness of citizenship. Therefore, education must be managed appropriately in order to transfer it to the learners in a concrete form of learning management. The management of learning will achieve the objectives according to the course it also depends on the techniques and methods of learning management on the teacher's ability to manage the classroom. A classroom is an important mechanism for preparing citizens of society to become competent citizens in the future. Therefore, the management of classrooms to enhance citizenship capacity is an important task for teachers. They need to have knowledge and understanding about principles, concepts and guidelines for classroom management in order to strengthen citizenship competencies, encourage learners to be good quality citizens and have potential to create benefits for the nation and the world society as well.

---

¹² โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา
Piboonbumpen demonstration school, Burapha University
Corresponding author Email: Itthidech@buu.ac.th

Keywords : Classroom Management, Competency, Citizenship

บทนำ

การศึกษาในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าไปอย่างมาก อันเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงเชื่อมโยง และส่งผลซึ่งกันและกันทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะเมื่อสังคมโลกได้ก้าวสู่ศตวรรษที่ 21 จึงเป็นยุคที่ต้องสร้างเด็กและเยาวชนให้สามารถเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่ประกอบ ด้วยความรู้ ความสามารถ ทักษะ ทักษะคิด และคุณลักษณะที่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมโลกปัจจุบันได้อย่างมีความสุข

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ของเยาวชนหรือประชาชนเป็นคุณลักษณะที่สังคมล้วนต้องการ ถ้าพลเมืองในสังคมนำหลักคุณธรรม จริยธรรมมาเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต ย่อมจะทำให้สังคมและประเทศชาติพัฒนาไปอย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้เพราะพลเมืองที่ดีที่สังคมต้องการจะอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข หลีกเลี่ยงความขัดแย้ง รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนและบุคคลอื่น ไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎหมายและกติกาสังคม มีความถ้อยทีถ้อยอาศัยซึ่งกันและกัน เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ (Westheimer and Kahne, 2004; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559) ดังนั้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองให้เป็นพลเมืองที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ย่อมส่งผลต่อความเจริญรุ่งเรืองของสังคมและประเทศชาติ

ในการจัดการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และมีคุณลักษณะตามที่ต้องการได้นั้น นอกจากขึ้นอยู่กับเทคนิคและวิธีการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนแล้วยังต้องอาศัยความสามารถในการบริหารจัดการชั้นเรียนของครูผู้สอนด้วย ทั้งนี้โดยส่วนใหญ่แล้วมักเข้าใจว่าการบริหารจัดการชั้นเรียน คือ การจัดตกแต่งห้องเรียนด้วยวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนเท่านั้น ซึ่งนั่นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการชั้นเรียนเท่านั้น หากแต่ในความเป็นจริงการบริหารจัดการชั้นเรียนยังรวมถึงการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ การจัดการกับพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของผู้เรียน การฝึกฝนและสร้างการเคารพกฎระเบียบวินัยในชั้นเรียน รวมถึงการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้สามารถสร้างแรงจูงใจในการเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพด้วย (Thomas & Jere, 2008; ฌีรดา เวชญาลักษณ์, 2562; ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์, 2563)

ดังนั้นเมื่อพิจารณาจากเหตุผลดังกล่าว การบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง จึงเป็นความท้าทายของครูผู้สอนทุกคน หากครูผู้สอนสามารถบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ผู้เรียนมีสมรรถนะความเป็นพลเมืองตามที่สังคมคาดหวังก็จะช่วยส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติได้เป็นอย่างดี

ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียน

การบริหารจัดการชั้นเรียน (classroom management) มีความหมายตามที่นักวิชาการชาวไทยและชาวต่างประเทศได้แสดงทัศนะไว้ดังที่ ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563) ให้ความเห็นถึงการบริหารจัดการชั้นเรียนหรือการจัดการห้องเรียนว่า หมายถึง การดำเนินการของครูในการจัดสภาพแวดล้อมทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา เพื่อสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์กับผู้สอนและเพื่อนอย่างมีความสุข ในขณะที่ สันติ บุญภิรมย์ (2557) และฌีรดา เวชญาลักษณ์ (2562) ก็ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนที่สอดคล้องกันว่าการบริหารจัดการชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการของครูผู้สอนในการสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมทั้งในเชิงกายภาพและจิตวิทยา สร้างกฎระเบียบวินัยในชั้นเรียน มีกลวิธีในการจัดการพฤติกรรมของผู้เรียน โดยอาศัยหลักการและแนวคิดโดยยึดหลักกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ หมายถึง การจัดเตรียมการเรียนรู้ไว้ให้พร้อมที่จะมีการเรียนการสอน ในปีการศึกษานั้น ๆ ซึ่งเป็นการเตรียม

ความพร้อมในด้านศักยภาพ 2) การวางแผนจัดการ หมายถึง การวางแผนการเรียนการสอนในห้องเรียน และการวางแผนการเลือกใช้กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมาประกอบการเรียนการสอนที่คาดว่าจะบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของรายวิชานั้น ๆ 3) การดำเนินการในชั้นเรียน หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปตามกระบวนการที่ได้กำหนดไว้ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ความสามารถตามสมรรถนะของรายวิชา พร้อมทั้งมีปฏิริยาร่วมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุดต่อการดำเนินการเรียนการสอนในแต่ละครั้ง และก่อให้เกิดความพึงพอใจของทั้งสองฝ่าย เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศในชั้นเรียน

ขณะที่นักวิชาการชาวต่างประเทศ Burden and Byrd (2003) ได้สรุปความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนว่าเป็นการแสดงถึงความสามารถของครูในการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ซึ่งส่งเสริมให้เกิดปฏิสัมพันธ์ในทางสังคมเชิงบวก ความกระตือรือร้นและแรงจูงใจในการเรียนรู้ เช่นเดียวกับ Thomas and Jere (2008) ที่อธิบายความหมายของการบริหารจัดการชั้นเรียนไว้ในหนังสือ Looking in classroom ว่า หมายถึง การที่ครูสร้างและคงสภาพสิ่งแวดล้อมในการเรียนรู้ ที่จะนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนให้ประสบผลสำเร็จ ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างกฎระเบียบ แนวทางใน การดำเนินการที่ช่วยให้บทเรียนน่าสนใจอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการต่าง ๆ ในชั้นเรียน

จากแนวคิดของนักวิชาการดังกล่าวจึงสามารถสรุปได้ว่า การบริหารจัดการชั้นเรียน (classroom management) หมายถึง การจัดสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกห้องเรียนให้สอดคล้องกับรูปแบบ วิธีการ และแนวทางในการจัดการเรียนรู้ ที่ช่วยให้จัดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นเป็นไปด้วยความราบรื่นเรียบร้อย เกิดบรรยากาศที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียน

ชั้นเรียนหรือห้องเรียนนั้นหากเปรียบเทียบกับพาหนะที่ไว้สำหรับให้ผู้เรียนได้โดยสารไปยังจุดหมายปลายทาง โดยมีครูผู้สอนทำหน้าที่เป็นคนขับพาหนะนั้นไปยังทิศทางต่าง ๆ ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน การเดินทางไปสู่จุดปลายทางนั้น นอกจากจะมีคนขับพาหนะที่ดี ขับถูกเส้นทางแล้ว ห้องโดยสารก็ควรมีความสะอาด สะดวกสบาย และมีบรรยากาศที่ดีด้วย จึงจะช่วยให้การเดินทางนั้นเป็นไปอย่างมีความสุข (Stronge, Tucker, & Hindman, 2004) การเปรียบเทียบนี้พยายามชี้ให้เห็นว่า หากคนขับพาหนะที่มากฝีมือ มีความชำนาญเส้นทางเป็นอย่างดีแต่ห้องโดยสารมีสภาพไม่ดี บรรยากาศไม่สดชื่น ก็เสมือนกับครูผู้สอนที่แม้จะมีความรู้ความสามารถทางวิชาการเป็นอย่างดี หากแต่ไม่สามารถบริหารจัดการชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพได้ ผู้เรียนก็แทบจะไม่ได้รับประโยชน์จากการจัดการเรียนรู้นั้น ชั้นเรียนที่มีสิ่งรบกวน มีความสับสนวุ่นวายย่อมส่งผลให้ผู้เรียนไม่มีสมาธิในการเรียนไม่สนใจการเรียน และไม่ยอมเข้าเรียนในที่สุด ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนจึงมีความสำคัญต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ สันติ บุญภิรมย์ (2557) และจินตนา ศิริธัญญารัตน์ และนันทน์ภัส นิยมทรัพย์ (2561) ได้อธิบายถึงความสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนไว้โดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยส่งเสริมสนับสนุนให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไป ด้วยความเรียบร้อย ราบรื่น มีประสิทธิภาพ เกิดความร่วมมือระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอนที่จูงนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนให้ เป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์
2. ช่วยสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการมาโรงเรียน ผู้เรียนจะรู้สึกว่าการเรียนเป็นสถานที่ที่ นำเรียนมาอยู่ เกิดความอบอุ่นในขณะที่อยู่ในชั้นเรียน และมีความสุขในขณะที่มีการเรียนการสอน
3. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตระหนักในเรื่องของวินัยในชั้นเรียน สร้างเสริมลักษณะนิสัยและ ระเบียบวินัยให้แก่ผู้เรียน
4. ช่วยป้องกันสิ่งรบกวนที่เป็นสภาพแวดล้อมภายนอกที่มีต่อการเรียนการสอนและการทำ กิจกรรมต่าง ๆ ของผู้เรียน

5. ช่วยให้ผู้เรียนและครูผู้สอนมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันตามธรรมชาติของรายวิชานั้น ๆ ฝึกการเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม มีอัธยาศัยไมตรีต่อผู้อื่น และรู้จักการสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีในการอยู่ร่วมกันในสังคม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการบริหารจัดการชั้นเรียนนับว่ามีความสำคัญทั้งต่อผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นอย่างมาก เพราะช่วยให้การเรียนการสอนหรือการจัดการเรียนรู้ดำเนินไปได้อย่างราบรื่น ขจัดความสับสนวุ่นวาย รวมทั้งบรรยากาศอันไม่พึงประสงค์ต่าง ๆ ให้หมดไป ทำให้ห้องเรียนมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมอันพึงประสงค์ เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ยอมรับซึ่งกันและกัน ผู้เรียนและครูผู้สอนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนประสบความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ตามที่ครูผู้สอนได้กำหนดไว้

องค์ประกอบของการบริหารจัดการชั้นเรียน

การบริหารจัดการชั้นเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ย่อมต้องอาศัยปัจจัยหลายประการเป็นองค์ประกอบ ดังที่ Shirley and Jonathan (1978) และ ปริญญาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563) ได้เสนอแนวคิดและจัดแบ่งองค์ประกอบของการจัดการชั้นเรียน ออกเป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. องค์ประกอบทางกายภาพ หมายถึง สภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนและครูผู้สอน ซึ่งส่วนใหญ่จะอยู่รอบ ๆ ชั้นเรียน ลักษณะการออกแบบชั้นเรียนก็จะแตกต่างกันออกไป ตามกิจกรรมการเรียนรู้แต่ละกิจกรรมที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์และสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ดังนั้นในการบริหารจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางกายภาพ ควรคำนึงถึงสิ่งสำคัญดังต่อไปนี้ 1) ความเหมาะสมทันยุคทันสมัย 2) ความสอดคล้องกับหลักสูตร 3) สนับสนุนให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ 4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยตามวัตถุประสงค์

2. องค์ประกอบทางสังคม หมายถึง บรรยากาศที่เกิดขึ้นจากที่ครูผู้สอนและผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เช่น ครูผู้สอนทำงานร่วมกับผู้เรียน หรือผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเอง ทำให้เกิดประสบการณ์ต่างกัน การบริหารจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางสังคมเป็นสิ่งที่มองไม่เห็นได้ด้วยตาเปล่า แต่สามารถรู้สึกหรือสัมผัสได้ ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางสังคม จึงเป็นหลักสำคัญที่ควรคำนึงถึงดังต่อไปนี้ 1) สร้างบรรยากาศที่รู้สึกท้าทาย (challenge environment) เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกกระตือรือร้นอยากเรียนรู้ หรืออยากฝึกปฏิบัติ ครูผู้สอนควรให้กำลังใจผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนรู้สึกเกิดความมั่นใจในความสามารถของตนเองและพยายามทำงานนั้นให้สำเร็จ 2) สร้างบรรยากาศที่มีความเป็นอิสระ (freedom environment) แก่ผู้เรียน ที่ครูผู้สอนควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ ด้วยตนเองโดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดีเนื่องจากผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกตึงเครียด 3) สร้างบรรยากาศแห่งการยอมรับ (respect environment) โดยครูผู้สอนควรแสดงท่าทียอมรับผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนยอมรับซึ่งกันและกัน อันจะส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความรู้สึกว่าตนได้รับการยอมรับ 4) สร้างบรรยากาศที่รู้สึกอบอุ่นและเป็นมิตร (warmth environment) ครูผู้สอนมีความเข้าใจและพร้อมที่จะช่วยเหลือผู้เรียนในด้านต่าง ๆ การที่ครูผู้สอนมีความเข้าใจผู้เรียนจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกอบอุ่น สบายใจ รักครู รักโรงเรียนและรักการมาเรียน 5) สร้างบรรยากาศแห่งความมีวินัย (discipline environment) ครูผู้สอนควรสร้างเสริมให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตามกฎระเบียบ เคารพในสิทธิของผู้อื่น โดยครูผู้สอนไม่ต้องไปควบคุม ครูผู้สอนต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียน เทคนิคการฝึกให้ผู้เรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขตและครูผู้สอนไม่ควรทำให้ผู้เรียนคนใดคนหนึ่งหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมีสิทธิพิเศษ 6) สร้างบรรยากาศที่แสดงถึงความสำเร็จ (success environment) ครูผู้สอนควรให้โอกาสผู้เรียนทุกคนได้บรรลุความสำเร็จจากการเรียนในชั้นเรียน โดยครูผู้สอน

เป็นส่วนหนึ่งในการสนับสนุนความสำเร็จนั้น ดังนั้นครูผู้สอนจึงควรแสดงความยินดีกับสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าการกล่าวถึงความล้มเหลว ซึ่งเป็นบรรยากาศที่ไม่ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้

3. องค์ประกอบทางการจัดการเรียนรู้ หมายถึง เนื้อหาในหลักสูตรที่โรงเรียนพิจารณานำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ทั้งเนื้อหาหลักและเนื้อหาเสริมหลักสูตร ซึ่งต้องพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตร เหมาะสมกับช่วงวัยของผู้เรียน ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนด้านองค์ประกอบทางการจัดการเรียนรู้ที่ควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้ 1) การเตรียมการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนที่ดีควรวางแผนและจัดเตรียมกิจกรรมการเรียนรู้ทุกครั้งเพื่อให้การจัดการเรียนรู้เกิดคุณค่า ทันสมัยและเป็นปัจจุบัน 2) การวางแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรกำหนดทิศทางของการเรียนการสอนให้ชัดเจนทั้งจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาที่สอน วิธีสอน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และแนวทางวัดผลการเรียนรู้ 3) การจัดการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนนำเสนอเนื้อหา ความรู้ หรือฝึกฝนทักษะให้แก่ผู้เรียน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้เตรียมไว้เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและเจตคติ ตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีรูปแบบที่หลากหลาย ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน 4) การประเมินผล เป็นกระบวนการตรวจสอบความรู้ ทักษะ และเจตคติของผู้เรียนที่ได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้แล้วว่าเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้หรือไม่อย่างไร อีกทั้งผลที่ได้จากการประเมินจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนทั้ง 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบทางกายภาพ องค์ประกอบทางสังคม และองค์ประกอบทางการจัดการเรียนรู้ ล้วนมีส่วนสำคัญที่มุ่งพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างเต็มศักยภาพควบคู่ไปกับการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ต่อไป

ความหมายและความสำคัญของสมรรถนะ

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะ (competency) เริ่มต้นขึ้นจาก McClelland (1975) นักจิตวิทยาชาวสหรัฐอเมริกา ซึ่งได้ทำการศึกษาพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของบุคคลที่มีความแตกต่างกันในการปฏิบัติงาน โดย McClelland กล่าวว่า สมรรถนะเป็นคุณลักษณะหรือบุคลิกที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งคุณลักษณะเหล่านี้จะเป็นแรงผลักดันให้บุคคลนั้นสามารถสร้างผลงานที่ดี หรือสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ ในขณะที่ Shermon (2004) ก็ให้ความเห็นเกี่ยวกับความหมายของสมรรถนะไว้ว่า ในความหมายแรก หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ข้อกำหนดของงานที่บุคคลนั้นรับผิดชอบอยู่ ส่วนความหมายที่สอง หมายถึง คุณลักษณะที่บุคคลต้องการเพื่อผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ คุณลักษณะดังกล่าวเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จของงาน ซึ่งแสดงออกทางพฤติกรรมตามที่องค์กรต้องการ เช่นเดียวกับ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) อธิบายว่า สมรรถนะเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของบุคคลในการนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะเฉพาะตน มาประยุกต์ใช้ในงานหรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า สมรรถนะ (competency) หมายถึง ระดับความสามารถของแต่ละบุคคลที่ประกอบด้วยความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะเฉพาะตน ที่มีผลทำให้บุคคลนั้นสามารถปฏิบัติหรือสร้างสรรค์ผลงานได้ประสบผลสำเร็จตามเกณฑ์หรือสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดเอาไว้

สมรรถนะเป็นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จหรือการบรรลุสู่เป้าหมายขององค์กร ดังที่ ซูซึ สมิตึโกร (2556) กล่าวถึงสมรรถนะในประเด็นความสำคัญต่อการปฏิบัติงานของพนักงานและองค์กร ดังนี้ 1) ช่วยให้องค์กรสามารถคัดสรรบุคคลที่มีคุณลักษณะดีทั้งด้านความรู้ ทักษะและความสามารถ ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมกับงาน 2) ช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานทราบถึงระดับความรู้ ทักษะ ความสามารถของตนเองว่าอยู่ในระดับใดและต้องพัฒนาในเรื่องใด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองมากขึ้น 3) นำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนา ฝึกอบรมแก่บุคลากรในองค์กร 4) ช่วยสนับสนุน

ให้ตัวชี้วัดหลักของผลงาน (KPIs) บรรลุเป้าหมาย เพราะสมรรถนะจะเป็นตัวบ่งบอกได้ว่าจะต้องใช้สมรรถนะใดบ้าง 5) ช่วยนำไปสู่สมรรถนะขององค์กรที่ดีขึ้น เป็นองค์กรแห่งการคิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า สมรรถนะมีความสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคคล อันส่งผลต่อการพัฒนาองค์กร ด้วย ซึ่งในการจัดการศึกษาหากครูผู้สอนพิจารณาแนวความคิดเกี่ยวกับสมรรถนะมาวางแผนออกแบบและประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการชั้นเรียน ก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการสนับสนุน ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสฝึกใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ผู้เรียนแต่ละคนมี ในการทำงานและแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จนเกิดเป็นความชำนาญและนำไปสู่ความสำเร็จตามจุดหมายของการศึกษาต่อไป

คุณลักษณะของความเป็นพลเมือง

พลเมือง (citizen) คำนี้มีรากศัพท์มาจากคำว่า “พละ” และ “เมือง” โดย “พละ” หมายถึง พละกำลัง ส่วน “เมือง” หมายถึง บ้านเมือง ซึ่งเมื่อนำ 2 คำนี้มารวมกันจึงทำให้คำว่า พลเมือง มีความหมายที่มากกว่าผู้ที่มิชอบหน้าที่ที่เพียงแค่รับคำสั่งจากรัฐและทำตามกฎหมายเท่านั้น แต่ยังหมายถึง ผู้ที่เป็นกำลังหรือพลังของบ้านเมือง รวมตัวกันทำเรื่องดี ๆ อีกทั้งมีจิตสำนึกรับผิดชอบต่อตัวเองและสังคม ซื่อสัตย์ เสียสละ มีเหตุผล เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมและมีส่วนช่วยให้สังคมและประเทศชาติมีความเจริญ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) ส่วนคำว่า “ความเป็นพลเมือง” (citizenship) นั้นสามารถให้คำจำกัดความได้ว่า หมายถึง การเป็นสมาชิกของสังคมที่รู้จักสิทธิ บทบาท หน้าที่ และสำนึก รับผิดชอบต่อส่วนรวมในฐานะสมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ

ความเป็นพลเมืองของเยาวชนหรือประชาชนเป็นสิ่งที่สังคมต้องการ ทั้งนี้คุณลักษณะของความเป็นพลเมืองควรมีลักษณะตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร (2559) เสนอไว้ได้แก่ 1) มีอิสรภาพและพึ่งตนเองได้ 2) เคารพและไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น 3) ยอมรับและเคารพความแตกต่างของกันและกัน 4) เคารพหลักความเสมอภาค เห็นตนเท่าเทียมกับคนอื่นและเห็นคนอื่นเท่าเทียมกับตน 5) เคารพกติกาและยอมรับผลของการละเมิดกติกา 6) รับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม เห็นตนเองเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาและมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ในขณะทีสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2559) กล่าวถึงคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองว่าควรประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ เป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจ มีข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องในวิถีการดำรงตนในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้กฎหมาย ประเพณี วัฒนธรรม และแนวปฏิบัติของการอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างสงบสุขทั้งสังคมไทยและสังคมโลก 2) ด้านทักษะ เป็นผู้มีความคิดวิจารณ์ญาณและการตัดสินใจบนพื้นฐานของความรู้ ข้อมูลข่าวสาร การดำรงชีวิต ความชำนาญสามารถแก้ปัญหาการอยู่ร่วมกันในสังคม และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ด้านเจตคติและค่านิยม เป็นผู้ดำรงและยึดมั่นในวิถีประชาธิปไตย ยึดมั่นคุณความดี มีศีลธรรมจริยธรรม พึ่งพาตนเองและเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นได้ เคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ยอมรับและเชื่อมั่นในวิถีที่แตกต่างทั้งเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม เพศ ผิวพรรณ วรณะ และความเป็นมนุษย์ของกันและกัน 4) ด้านพฤติกรรมหรือความประพฤติที่ดีงาม เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต ขยัน อดทน รู้จักเสียสละ ช่วยเหลือเกื้อกูลไม่นิ่งเฉย บำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ คำนึงถึงการมีส่วนร่วม มีสำนึกของการพัฒนา ทั้งการพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมและประเทศชาติ อีกทั้ง UNESCO (2015) ก็ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองโลกโดยมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนทุกช่วงวัยให้มีคุณลักษณะการเป็นพลเมืองโลก ประกอบด้วย 3 เป้าหมายคือ 1) ด้านความรู้ความเข้าใจ (cognitive skills) คือ ทักษะทางความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการคิดเชื่อมโยงปัญหาโลก เข้าใจถึงการพึ่งพากันและความแตกต่างของแต่ละประเทศ มีทักษะการคิดและวิเคราะห์อย่างมีวิจารณ์ญาณ 2) ด้านสังคมและอารมณ์ (social-emotional skills) คือความรู้สึกของการเป็นมนุษย์ มีค่านิยมร่วมกัน มีความรับผิดชอบรวมถึงการเคารพต่อความถูกต้อง มีความสามัคคีและยอมรับในความแตกต่างและหลากหลาย 3) ด้านพฤติกรรม

(behavioral skills) คือมีทักษะการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีความรับผิดชอบทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับประเทศชาติ เพื่อการพัฒนาโลกให้มีความสุข

จึงสรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่สังคมล้วนต้องการ พลเมืองจึงต้องเป็นผู้ที่รู้จักแสวงหาความรู้ มีทักษะ คิดเป็น แก้ปัญหาได้ เข้าใจความเป็นไปของชีวิตโดยคำนึงถึงความเสมอภาคของมนุษย์ ตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น เคารพกฎหมาย ปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่อย่างถูกต้องเหมาะสม มีส่วนในการรับผิดชอบต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพื่อให้เกิดความสุขและยั่งยืนสืบไป

แนวทางการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง

เนื่องจากพลเมืองเป็นกลไกที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนสังคม ดังนั้นการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองจึงนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ทั้งนี้ครูผู้สอนซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งต่อกระบวนการดังกล่าวจึงควรวางแผน ออกแบบ และดำเนินการบริหารจัดการชั้นเรียนตามมิติในการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. มิติทางกายภาพ คือ การที่ครูผู้สอนวางแผน ออกแบบ และบริหารจัดการเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยการจัดสื่อวัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน อาทิ โต๊ะ เก้าอี้ กระดาน ป้ายนิเทศ สื่อเทคโนโลยี ฯลฯ ซึ่งช่วยสนับสนุนให้การเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ โดยการจัดสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นมิติทางกายภาพอาจพิจารณาตามที่ สันติ บุญภิรมย์ (2557) และปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563) ได้เสนอไว้ซึ่งสามารถประมวลสรุปเป็นสิ่งที่ครูผู้สอนควรคำนึงถึงหลัก 3 ประการ คือ

1) ความเหมาะสมกับพัฒนาการของผู้เรียน : ชั้นเรียนควรมีสภาพแวดล้อม และสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่หลากหลาย มีความเหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละช่วงวัย และมีส่วนสำคัญต่อการเสริมสร้างพัฒนาการทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาของผู้เรียน

2) ความสะดวกสบาย สะอาด และปลอดภัย : ชั้นเรียนควรมีความเป็นระเบียบ สะอาด ถูกสุขลักษณะ อุดมภูมิเหมาะสม อากาศถ่ายเทได้ดี แสงสว่างเพียงพอ มีสีสันทน และปราศจากสิ่งรบกวน

3) ความเหมาะสม และเพียงพอ : ชั้นเรียนควรมีขนาดเหมาะสมไม่อึดอัด มีพื้นที่สำหรับทำกิจกรรมที่ต้องเคลื่อนที่หรือปรับเปลี่ยนตามรูปแบบของกิจกรรมได้ มีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอกับจำนวนของผู้เรียน

2. มิติทางสังคม คือ การจัดบรรยากาศที่แสดงถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและครูผู้สอน ซึ่งจะส่งผลทางจิตวิทยาหรือทางด้านจิตใจที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสบายใจ รู้สึกผ่อนคลาย มีความอบอุ่น ปราศจากความหวาดกลัว สนใจอยากเรียน อยากมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งนี้การบริหารจัดการชั้นเรียนในมิติทางสังคม ซึ่งมีผลทางจิตวิทยาขึ้นอยู่กับครูผู้สอนที่มีลักษณะดังต่อไปนี้

1) บุคลิกภาพ : บุคลิกภาพของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งการพูดจา น้ำเสียง กริยา ท่าทาง และการแต่งกาย ดังที่ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563) กล่าวถึงบุคลิกภาพของครูผู้สอนว่ามีส่วนสัมพันธ์กับสภาพบรรยากาศในชั้นเรียน ครูผู้สอนที่มีบุคลิกภาพดี เช่น การแต่งกาย การยืน การใช้คำพูด และการแสดงออกทางสีหน้า แววตา อย่างเหมาะสมกับการเป็นครู จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ได้ดีและมีผลต่อความรู้สึกของผู้เรียนด้วย

2) พฤติกรรมการสอน : พฤติกรรมการสอนของครูผู้สอนมีส่วนสำคัญต่อความรู้สึกที่ดีของผู้เรียน ครูผู้สอนเป็นผู้ที่สามารถดูแลชั้นเรียนได้ดี และสามารถที่จะห้ามผู้เรียนที่กำลังเล่นอยู่ให้หันกลับมาเป็นปกติ สามารถที่จะรักษาระดับความสนใจและใส่ใจในบทเรียน ครูผู้สอนจะต้องมีความไวต่อความรู้สึกของผู้เรียนและพยายามเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้เรียนได้ ครูผู้สอนควรส่งเสริมระเบียบข้อบังคับให้แก่ผู้เรียนด้วยความยุติธรรม (ฉิรดา เวชญาลักษณ์, 2562)

3) เทคนิคการปกครองชั้นเรียน : การปกครองชั้นเรียนเป็นความสามารถที่ต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ของครูผู้สอน ในการช่วยให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมที่เหมาะสม สามารถปฏิบัติตามกฎ กติกา และเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ทั้งนี้ปริยาภรณ์ ตั้งคุณานันต์ (2563) ได้อธิบายถึงเทคนิคการปกครองชั้นเรียนที่ช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองว่า ถ้าครูผู้สอนปกครองชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม ยึดหลักประชาธิปไตย ใช้ระเบียบกฎเกณฑ์ที่ทุกคนยอมรับ ยินดีปฏิบัติ ผู้เรียนก็จะอยู่ในชั้นเรียนอย่างมีความสุข รู้สึกพึงพอใจและสบายใจ ในทางตรงกันข้ามหากครูผู้สอนโหด ขาดความยุติธรรม ปกครองชั้นเรียนแบบเผด็จการ ผู้เรียนก็จะเกิดความรู้สึกไม่ศรัทธาครู ไม่ตระหนักถึงคุณค่าของระเบียบกฎเกณฑ์ ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สนใจเรียนและไม่อยากมาโรงเรียนในที่สุด

3. มิติทางการจัดการเรียนรู้ คือ การที่ครูผู้สอนวางแผนและดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ ตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ ซึ่งประกอบด้วย

1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เป็นกระบวนการที่ครูผู้สอนออกแบบขึ้นเพื่อถ่ายทอดความรู้ ผูกพันทักษะ และปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ครูผู้สอนจึงต้องวางแผนการจัดการเรียนรู้ล่วงหน้า และเริ่มต้นกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยการชี้แจงให้ผู้เรียนได้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ในแต่ละบทเรียนหรือแต่ละกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนได้เตรียมความพร้อมสำหรับกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำลังจะเกิดขึ้น จากนั้นครูผู้สอนจึงเริ่มดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ตามที่วางแผนไว้

ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมืองสามารถพิจารณาได้จากการศึกษาวิจัยของ ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี (2548) และแนวคิดของ สิริวรรณ ศรีพหล (2554) ที่ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการพัฒนาความเป็นพลเมืองโดยสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

(1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบุคคลอื่น ๆ ทั่วโลก ตลอดจนการมีเจตคติที่ดีในการมองผู้อื่น รวมถึงควรพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุและผล เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

(2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดแทรกหรือบูรณาการแนวคิดการพัฒนาความเป็นพลเมืองกับทุกกลุ่มสาระวิชาที่ปรากฏอยู่ในหลักสูตร ซึ่งการสอดแทรกแนวคิดการเป็นพลเมืองของประเทศชาติและสังคมโลกนั้น ขึ้นอยู่กับการวินิจฉัยของครูผู้สอนว่าควรสอดแทรกแนวคิดดังกล่าวในบทใดหรือหน่วยใดของแต่ละรายวิชา

(3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยบรรยากาศที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการอภิปราย ให้ความเห็นในประเด็นปัญหาของสังคมที่อาจเป็นเรื่องขัดแย้งทางความคิดหรือยังอาจหาข้อสรุปที่ลงตัวไม่ได้

(4) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีโอกาสได้เรียนรู้เหตุการณ์ กิจกรรม หรือกรณีต่าง ๆ ที่เกิดในสังคม ทั้งด้านที่เป็นด้านบวกและลบในสังคม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้สิ่งที่เกิดเป็นเหตุเป็นผลของเหตุการณ์ต่าง ๆ

(5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการทำประโยชน์หรือการรับใช้ชุมชน เพื่อฝึกให้เห็นคุณค่าของการมีส่วนร่วมทำงานเพื่อประโยชน์แก่ผู้อื่น อันเป็นการฝึกให้เกิดจิตสำนึกของการรับผิดชอบต่อสังคมโดยรวม

(6) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสสวมบทบาทของบุคคลต่าง ๆ ในสังคม เพื่อเรียนรู้ความรู้สึกนึกคิด ปัญหาและการแก้ปัญหาของคนเหล่านั้น

(7) จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำองค์ความรู้หรือภูมิปัญญาที่มีในท้องถิ่นมามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ ความภาคภูมิใจ และเห็นคุณค่าของท้องถิ่นตนเอง

จากแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ครูผู้สอนควรนำมาประยุกต์ใช้ ร่วมกับการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ (competency-based instruction) เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ ฐานสมรรถนะมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นพลเมืองของสังคมให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่าง ๆ อย่างเป็นองค์รวม เน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติ ฝึกฝนการใช้ความรู้ความสามารถใน สถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับที่เชี่ยวชาญ มีการบูรณาการความรู้ เชิงสหวิทยาการ (Multidisciplinary) ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน หรือแก้ปัญหาต่าง ๆ เพื่อจะได้นำองค์ ความรู้และประสบการณ์เหล่านั้นไปปรับใช้ในการปฏิบัติงาน หรือแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จนประสบผลสำเร็จ ในที่สุด

2) ประเมินผลการเรียนรู้ ภายหลังเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนควรดำเนินการ ประเมินผลการเรียนรู้มุ่งเน้นการวัดสมรรถนะ ใช้การประเมินตามสภาพจริง เน้นสถานการณ์เป็นฐาน จากพฤติกรรม การกระทำ และสิ่งที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติของผู้เรียน ที่แสดงออกถึงความสามารถใน การใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภา การศึกษา, 2562) เพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้หรือไม่ มีสิ่งใดที่ต้อง พัฒนาหรือปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นสำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในครั้งต่อไป

สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของมิติทางกายภาพ มิติทางสังคม และมิติทางการจัดการเรียนรู้ เป็นมิติ ที่ไม่สามารถแยกจากกันได้ ดังนั้นครูผู้สอนจึงมีบทบาทเป็นผู้นำการเรียนรู้สู่ชั้นเรียนให้ผู้เรียนเกิดความ สนใจ อยากรู้ อยากเรียน อยากฝึกปฏิบัติ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ได้อย่างมีความสุข ในขณะเดียวกัน ครูผู้สอนก็รู้สึกสนุกไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตนและได้พัฒนาศักยภาพในการบริหารจัดการ ชั้นเรียนไปด้วยพร้อมกัน

บทสรุป

เมื่อสังคมโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 เกิดความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเศรษฐกิจและสังคมมีมากขึ้น โดยเฉพาะเมื่อเกิดสถานการณ์ระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 เป็นต้นมา ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยน ในหลาย ๆ ด้านรวมถึงการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่ต้องปรับเปลี่ยนนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ใน รูปแบบออนไลน์เพิ่มมากขึ้น แม้รูปแบบการเรียนรู้ในวิถีชีวิตใหม่จะเปลี่ยนไปแต่การบริหารจัดการ ชั้นเรียนยังคงมีเป้าหมายที่สำคัญในการช่วยให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างราบรื่น เรียบร้อย เกิดทัศนคติ ที่ดีต่อการเรียนรู้ เกิดบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ที่มีความสุข ผู้เรียนซึ่งเป็นพลเมืองของสังคม จึงควรได้รับ การปลูกฝังแนวคิดการเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก เสริมสร้างสมรรถนะความเป็นพลเมือง ตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นบรรลุตามเป้าหมายหรือสูงกว่า เป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ อันเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการชั้นเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ความเป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพนั่นเอง

เอกสารอ้างอิง

จินตนา ศิริธัญญรัตน์ และนันท์นภัส นิยมทรัพย์. (2561). *การจัดการชั้นเรียน (Classroom Management)*.

นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชูชัย สมิทธิกร. (2556). *การสรรหา การคัดเลือก และการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร*. (พิมพ์ครั้งที่ 4).

กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2562). *หลักการบริหารจัดการชั้นเรียน* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- ปรียาภรณ์ ตั้งคุณานันต์. (2563). *การจัดการห้องเรียนและแหล่งเรียนรู้*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: มินิเซอรัลวิส ซัพพลาย.
- ศักดิ์ชัย นิรัฐทวี. (2548). *รายงานการวิจัย เอกสารการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองดี*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สิริวรรณ ศรีพหล. (2554). *การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลโลก*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สันติ บุญภิรมย์. (2557). *การบริหารจัดการในห้องเรียน*. กรุงเทพฯ: ทริบเพิล เอ็ดดูเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *การเสริมสร้างความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักการพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *รายงานการวิจัยเพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายการพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟิก.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี่ .
- Burden, P.R., & Byrd, D.M. (2003). *Methods for Effective*. (3th ed.). Boston: Person Education.
- McClelland, D.C. (1975). *A Competency model for human resource management specialists to be used in the delivery of the human resource management cycle*. Boston: Princeton University.
- Thomas, L.G., & Jere, E. B. (2008). *Looking in Classroom*. (10th ed.). Boston: Pearson Education.
- Shermon, G. (2004). *Competency based HRM: A strategic resource for competency mapping, assessment and development centres*. New Delhi: Tata McGraw-Hill Education.
- Shirley, L.B., & Jonathan, E.S. (1978). *Classroom Management: Principles to Practice*. Abingdon: Routledge.
- Stronge, J.H., Tucker, P.D., & Hindman, J.L. (2004). *Handbook for Qualities of Effective Teachers*. Retrieved from <http://www.ascd.org/publications/books/104135/chapters/Classroom-Management-and-Organization.aspx>
- UNESCO. (2015). *Global Citizenship Education (GCED): UNESCO's approach*. Retrieved from <http://www.unesco.org/new/fileadmin/MULTIMEDIA/HQ/ED/pdf/questions-answers-21jan-EN.pdf>
- Westheimer, J., & Kahne, J. (2004). Educating the Good Citizen: Political Choices and Pedagogical Goals. *PS: Political Science & Politics*, 37(2), 241-247.